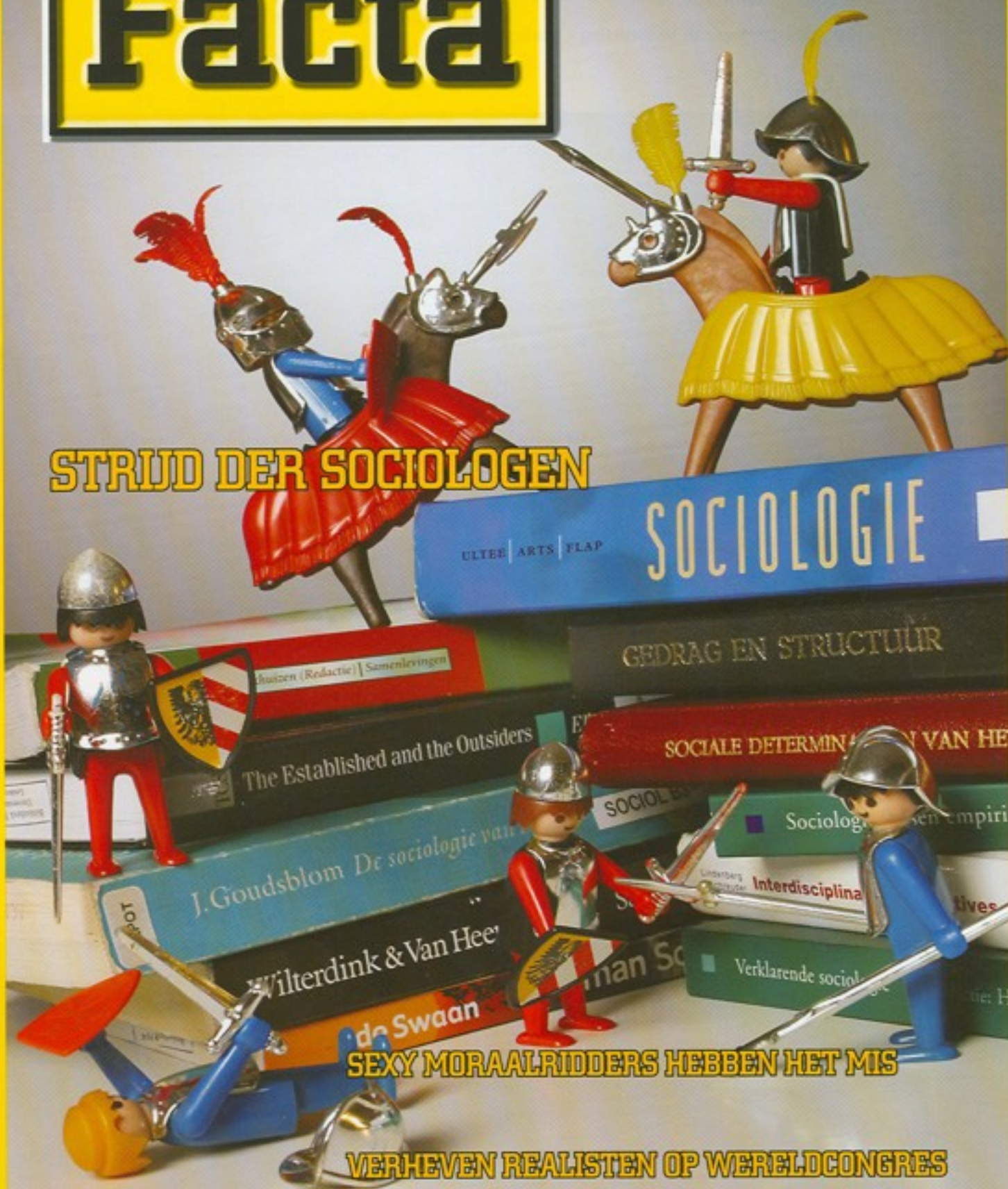

Jaargang 10 oktober 2002 Nummer 6

Facta

STRIJD DER SOCIOLOGEN

ULTER | ARTS | FLAP
SOCIOLOGIE

GEDRAG EN STRUCTUUR

huizen (Redactie) | Samenlevingen
The Established and the Outsiders

SOCIALE DETERMINANTEN VAN HET

J. Goudsblom De sociologie van

Sociologie en empirie

Wilterdink & Van Heer

Interdisciplinair

de Swaan
man So
Verklarende sociol
ties: H

SEXY MORAALRIDDERS HEBBEN HET MIS

VERHEVEN REALISTEN OP WERELDCONGRES

BAANBREKERS

'Kwalen zijn te verhelpen, maar de maatschappij is niet beter te maken'

Martin Sijes, 52 jaar
Afgestudeerd in: sociologie
Universiteit van Amsterdam, 1976
Huidige baan: projectleider Brijder Stichting,
centrum voor verslavingsproblematiek
in Noord-Holland

'Eigenlijk had ik rechten willen studeren', vertelt Martin Sijes. 'Strafrecht. Want in een maatschappij die vergiftigd was met klassenjustitie, kon je als jurist wat doen. Zo dacht ik toen. Ik ben naar een aantal introductiebijeenkomsten geweest en zag het slag mensen dat daar rondliep. 'Dat trek ik niet'; was mijn idee. Daar pas ik niet bij.' Daaraan terugdenkend schiet hij in de lach, iets dat vaker gebeurt tijdens het gesprek. 'Thuis waren we gepolitiseerd tot op het bot. Mijn vader, Ben Sijes, was historicus. Hij werkte toen bij het Rijksinstituut voor Oorlogsdocumentatie. Later werd hij hoogleraar in Leiden. Eigenlijk was hij meer sociale wetenschapper. Als radencommunist was hij tegen de parlementaire democratie. Hij heeft nooit gestemd. Dat vond hij meewerken aan verlakkerij door het kapitaal. Mijn moeder was een overtuigd sociaal-democraat. Wat doe je dan als zoon van zo'n gezin? Ik ben, denk ik, toch maar sociologie gaan studeren omdat het in de familie zat.

Tijdens mijn studie ben ik meer en meer de kant van de psychologie opgegaan. De psychologie vond ik praktischer, veel directer vertaalbaar in dingen die je kan doen. Sociale psychologie staat veel meer bij het directe leven dan de abstracte theorie. Weber, Popper, Gouldner met z'n *Coming Crisis*, hartstikke leuk allemaal, het houdt je aan het denken. Maar wat moest ik er verder mee? Later ben ik daar anders over gaan denken. Mijn vader zei altijd tegen me: "Jongen, jij grasduint in van alles en nog wat, maar je houdt jezelf helemaal niet bezig met kennistheorie. Je komt jezelf nog wel een keer tegen." Ik vond dat geklets. Tegen het einde van mijn studie kreeg ik echter het idee dat ik in al die onderzoeken die ik gelezen had, een hoop onzin tegen was gekomen over allerlei maatschappelijke verbanden, waarvan ik dacht dat mensen dat vaak niet zo beleefden. Ik raakte kennistheoretisch volkomen in verarring. Toen vroeg ik me af of die ouwe misschien toch gelijk had. Ik ben opnieuw begonnen met het lezen van Schutz, Weber, Husserl, Popper. Uiteindelijk begon ik voor mezelf een evenwicht te vinden tussen fenomenologie en positivisme. Toen ben ik op zoek gegaan naar een onderwerp waarover veel geschreven was en waarop ik mijn

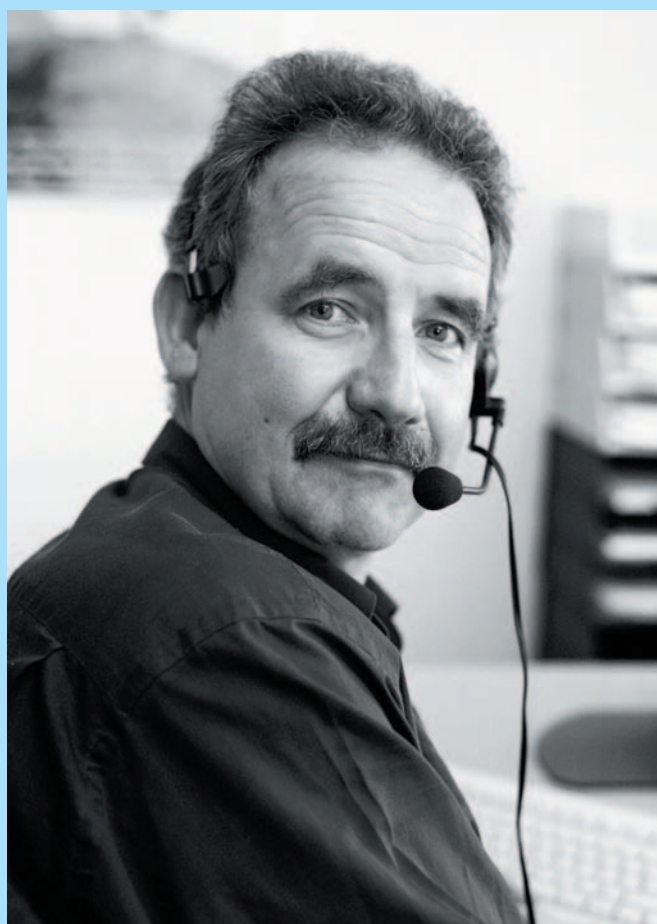

foto: Reflect Photography, Alkmaar

ideeën in de praktijk kon uitdiepen. Zelfmoord bleek zo'n onderwerp te zijn. Daarop ben ik afgestudeerd.

In de praktijk heb ik er veel aan gehad dat ik die kennistheoretische vragen voor mezelf heb opgelost. In m'n werk heb ik altijd met de psychologie van mensen te maken gehad; met wat voor mensen werkelijkheid is; de cultuur van groepen; het door groepen beleefde cultuur- en normbesef; maar ook met heel brede maatschappelijke ontwikkelingen en trends, en hoe dat allemaal in elkaar grijpt. Bij de noties die ik daarover in de sociologie heb opgedaan, heb ik baat gehad. Zoals ik trouwens ook veel aan methoden en technieken heb gehad in bijvoorbeeld de onderzoeksbegeleidingscommissies waarin

ik heb gezeten. Ik weet hoe je een onderzoek moet opzetten, ken al dat technische gedoe, en weet hoe je een onderzoek moet beoor- delen.

Hypocriet

Tijdens zijn studie werkte Martin Sijes als assistent bij het Neder- lands Instituut voor Praeventieve Gezondheidszorg. Dat was geen succes. Die baan was veel statistischtechnischer dan ik had gedacht. Na enkele maanden kapte ik er mee.

Ik ontmoette in die tijd ook sociologen die bij de bank werkten. Ze stonden te ver van de realiteit af, vond ik! Na zijn studie was hij bij de Stichting Wetenschappelijk Onderzoek Verkeersveiligheid als statisticus aangenomen. Maar hij ging er niet werken. 'De nacht voor ik ging beginnen, droomde ik dat ik het verkeerde besluit had genomen. 's Ochtends ben ik er heengegaan om te vertellen dat ik niet kwam omdat ik gedroomd had dat ik het niet moest doen.' Ik denk dat mijn teleurstellende ervaring bij het NIPG nog doorwerkte.

De dikbetaalde banen lagen toen, in de jaren na de oliecrisis, niet meer voor het opscheppen. Hij typte in drie maanden zo'n zestig sollicitatiebrieven.

'Uiteindelijk kon ik kiezen uit twee banen. Ik ben in Den Haag coördinator geworden van een stedelijk samenwerkingsproject dat in wijkteams maatschappelijk werk gericht op Surinamers en Antil- lianen op poten moest zetten. Ik heb er zo'n drie jaar gewerkt. Dankzij m'n studie was het voor mij een koud kunstje om in hun cultuur te duiken. Ik heb veel aan m'n culturele antropologie gehad, aan criminologie en aan organisatietheorie. Alleen wist ik niet hoe je binnen organisaties moest werken. Ik ben daar op mijn manier doorheen gederend.

Het druggebruik onder Surinaamse jongeren begon toen een groot probleem te worden. Veel groter dan nu nog het geval is. Die verslavingsproblematiek boeide me ontiegelijk. Ik denk dat ik het toen gewoon erg spannend vond. Je zag die jongelui in snel tempo afzakken en verpauperen. Er ontstond een Surinaamse onderwereld die ik leerde kennen. Er was een contact tussen de gemeente en de Surinamers, waarvan ik wist dat ze tot over hun oren in de drugshandel zaten. Ze presenteerden zich als vrijwilligers vanuit de doelgroep. Het was één grote poppenkast. De intelligentste mensen uit de Surinaamse onderwereld traden in contact met die blanke bovenwereld en die was te schijterig en te hypocriet om te zeggen wat er aan de hand was. Ik flapte dat eruit. Dat is me op een berisping komen te staan. Maar ja, ik had geen strategisch benul. Ik had met druggebruikers te doen en ik had geen hekel aan ze. Ik voelde toen ook affiniteit met die groepen aan de onderkant. Niet met hun criminaliteit en narigheid, nee, maar het boeide me gewoon.

Zonder de studie had ik dat werk niet aangekund. Dan had ik ouder moeten zijn, met veel meer levens- en werkervaring. Ik was een jonge *draufgänger* en de studie gaf me de bagage mee die ik hebben moest.'

'Ik betwijfel of sociologen in een ivoren toren zitten'

Hierna werkte Sijes negen jaar als coördinator van opleidingen bij de Federatie van Instellingen voor Alcohol en Drugs. Omdat hij daar ook migranten in z'n portefeuille had, werd hij 'vanzelf' expert in migrantenzaken. Hij zat in commissies van het ministerie van CRM die zich met de migrantenproblematiek en met Molukse problemen bezighielden. Daar kwamen de sociologie en de culturele antropologie weer van pas. 'Vanuit de verslavingszorg had ik goeie dingen te vertellen. Ik kon me verplaatsen – ik bedoel *verstehen* – in hoe Molukers denken. Hoe na de treinkapingen de naar binnen geslagen razernij, de machteloze woede en frustratie onder die Molukse jongelui in twee jaar tijd in sommige woonoorden ertoe leidde dat 75 procent van die jongens heroïne gebruikte.'

Na deze periode werkte Sijes even als algemeen coördinator van een Regionaal Instituut Nascholing en Opleiding (RINO) voor psychothe- rapie, maar dat beviel hem niet. Hij werd hoofd preventie bij het Consultatiebureau voor Alcohol en Drugs in Haarlem. Een jaar of tien geleden ging het CAD op in de Brijder Stichting.

'Bij de fusie werd ik projectleider van allerlei projecten die langsko- men in de preventie en de verslavingszorg. Ik ben iemand die een project op poten kan zetten en alles daaromheen kan regelen. Zo ben ik coördinator van het testen van partydrugs bij de Brijder in Noord-Holland. Ik ben bezig geweest met beleidsontwikkeling ten aanzien van smartshops. Ook heb ik heb veel voorlichtingscam- pagnes georganiseerd door en voor jongeren die te veel alcohol en drugs gebruiken. Ik heb gokpreventieprojecten opgezet en richt me op het geven van voorlichting en hulpverleningsadviezen via internet. Dat soort dingen.'

Realistischer

'Of je daar socioloog voor moet zijn? Ik denk wel dat het sowieso goed is dat mensen in dit soort werk minstens een HBO-opleiding hebben met een voortgezette opleiding of een academische oplei- ding. Je moet vooral een goede dosis gezond verstand hebben. Daarvoor is een academische opleiding geen eerste vereiste, maar de meeste mensen met zo'n opleiding hebben in ieder geval een behoorlijk verstand. En je moet inzicht hebben in organisatieproces- sen, in brede maatschappelijke processen. Daar heb je als socioloog wel iets extra's, denk ik, misschien als psycholoog ook. Je komt, om maar eens wat te noemen, weinig chemici in de zorg tegen. Je hoort altijd zeggen dat sociologen in een ivoren toren zitten. Ik betwijfel dat. Ik denk dat er velen zijn die, zoals ik, primair sociale wetenschapper zijn geworden en met hun klauwen in de praktijk staan. Ik lees nog wel eens een sociologisch artikel, maar dat komt dan toevallig langs. De psychologie heb ik professioneel nog wel gevolgd. Ik kan je precies vertellen hoe het met bepaalde therapeutische ontwikkelingen zit, ik weet ook hoe de ontwik- kelingen in de voorlichtingskunde liggen. Dat moet ik weten, omdat dat het milieu is waarin mijn collega's zitten.

De komende jaren zal er in de zorg bezuinigd worden, denkt Martin Sijes. Hij voorziet geen abrupte, revolutionaire politieke veranderingen. 'We gaan een conservatieve periode in waarin repressieve elementen extra worden aangezet. Maar eigenlijk is dat al jaren aan de gang. In Nederland is er een dubbele beweging. Aan de ene kant kan heel veel en aan de andere kant wordt er al geruime tijdbehoorlijk hard en repressief ingegrepen.

Al naar gelang men meer en meer denkt dat je er met alleen educatie en hulpverlening niet komt komt er een verschuiving naar justitieel en lik op stuk beleid. Maar ook daar komt men wel weer van terug, denk ik. Het gaat uiteindelijk om de balans tussen kansen bieden en repressie.

Je lost een probleem op en je creëert al doende een nieuw probleem. Zo gaat dat nou eenmaal. Ik geloof niet in de maakbaarheid van de samenleving, zoals mijn ouders dat zagen.

Kwalen zijn te verhelpen, maar de maatschappij is niet beter te maken.

Er zijn wel dingen waar ik me boos over maak. Als ik het law and order gebrul van bepaalde politici hoor, dan denk ik: die lui sporen niet. Dat soort spreken vanuit de onderbuik staat mij tegen.

Op korte termijn los je het criminaliteitsprobleem onder jonge Marokkanen voor een deel op door Nawijnachtige maatregelen te treffen. Als je mensen intimideert doordat je er in een jaar duizend het land uitschopt terwijl het NOS-journaal bij Schiphol staat, dan werkt dat wel bij een aantal mensen. Maar het is de vraag of je zo'n maatschappij wilt. Ik niet.

Repressie moet je ook toepassen. In dat opzicht ben ik in deze branche realistischer geworden. Maar je moet er ook op gericht zijn dat mensen uit die groeperingen die zich willen integreren, maximale mogelijkheden geboden worden.'

Gewone mensen

'Ik ben persoonlijk een groot voorstander van legalisering van alle drugs. Ik vind dat een overheid het recht niet heeft om te bepalen wat iemand voor drugs tot zich neemt. Het is het volstrekte recht van iedereen om zelf te bepalen wat hij wil doen. Ik heb in principe ook absoluut niets tegen de drugshandel.

Voor mij zou dat een even nette of niet nette branche moeten zijn als de bouwwereld of drankhandel. Wel heeft de overheid het recht om af te dwingen dat je nuchter in je auto stapt en dat je met je klauwen van andere mensen en hun spullen afblijft.

Druggebruik van jongelui is in de meeste gevallen redelijk recreatief en voorbijgaand. Ze lopen wel risico's omdat ze te veel nemen en er gaat er af en toe wel eens eentje dood, maar in het merendeel van de gevallen gaat het netjes voorbij.

In vijf procent van de gevallen gaat het echter hevig fout.

De verhalen die je dan tegenkomt, zijn aangrijpende verhalen. Veel van die jongelui die met partydrugs en met hasj en wiet fout gaan, hebben echter dat verloederde niet dat je bij heroïnegebruikers aantreft. De sociale en psychologische problemen kunnen echter erg groot zijn.

Heroïnegebruikers zijn voor mij niet 'die junkies'. Voor mij zijn zij niet 'ook mensen', nee, het zijn gewone mensen. Ik ken ze omdat ik nu eenmaal lang in de verslavingszorg werkt. Er zitten aardige en nare mensen bij. En er zitten in toenemende mate psychiatrisch gestoorden bij.

Mensen die door alcohol of drugs in ernstige problemen komen, zijn voor een deel mensen die ook zonder genotmiddelen in de problemen zouden zijn gekomen. Omdat ze moeite hebben om te leven met de problemen en verleidingen die er in het leven zijn. Als er geen drugs waren geweest, was er wel iets anders. Het is een levensproblematiek.'

Henk Jansen is hoofdredacteur van Facta

CALL FOR PAPERS

Advance Notice of Conference 2003

Leuven (Belgium), 5th to 8th November 2003

In 1999 the Research Community Philosophy and History of the Discipline of Education: Evaluation and Evolution of the Criteria for Educational Research was established by The National Fund for Scientific Research - Flanders, Belgium (Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek - Vlaanderen).

The aim of the network is to combine research concerning the history and nature of the discipline (or science) of education. From the perspective of the history and the philosophy of science the particular interest lies in the evolution and evaluation of the criteria for research in the context of education. The scope is thus the clarification and justification of the different modes and paradigms of research in the educational context.

Members of the research community (and of the centres involved in this initiative) have met three times in Leuven and discussed papers within the above indicated field. Papers are now invited for the meeting in 2003. All aspects relevant to the scope of this network may be dealt with, such as:

- the use of particular research methodologies, methods or techniques within the educational context (and their pros and cons);
- methodological aspects of qualitative research relevant to education;
- implications of ICT for educational research;
- criteria for educational research from the perspective of the philosophy of science, philosophy of education, and history of education;
- justification of (particular positions concerning) philosophy and history of education vis à vis other (for instance "empirical") research in this field;
- the relation of philosophy and history of education to "pure" philosophy, literature, aesthetics, and other relevant areas such as economy, sociology etc.
- the justification of educational research within society at large;

All submitted conference papers and workshop proposals will be reviewed by the Conference Programme Committee prior to acceptance. Papers that are accepted will be included in the Conference Proceedings which are distributed to delegates in advance. The purpose of the parallel paper sessions is to allow participants to present conference papers of 3000-6000 words. The purpose of the workshop sessions is to allow participants to present short (1000-2000 word) papers outlining "work in progress". Participants wishing to present workshops are asked to submit abstracts of their intended presentations of between 100-300 words, to be included in the Proceedings.

Papers and abstracts of workshops should be submitted by 1st March 2003 to the Conference Organiser preferably by e-mail attachment (in Word) at the address mentioned below. Delegates will be notified about their submission by 1st May 2003.

Further information about the conference will be given on the website (available from 1-1-2003). Any queries to this call should be addressed to:

Professor Paul Smeyers, Conference Organiser, Faculty of Psychology and Educational Sciences, KU Leuven, Centre for Philosophy of Education, Tiensestraat 102, B-3000 Leuven, Belgium, e-mail: Paul.Smeyers(@)psy.kuleuven.ac.be (tel. + 32 16 326102 ; fax: + 32 16 326000); Secretary: Mrs Betty Vanden Bavière, tel. + 32 16 326013, e-mail: Betty.Vandenbaviere@psy.kuleuven.ac.be